

2.3

Změna klimatu v národních vzdělávacích politikách: příklady dobré praxe

V mnoha zemích světa se vzdělávací politika snaží rychle zareagovat na rostoucí palčivost klimatické krize a deziluze mladých lidí o dalším směřování společnosti. Velká část studentů dnes považuje změnu klimatu za největší hrozbu pro svoji budoucnost, kritizuje nečinnost dospělých a pustila se do mohutné vlny stávek a demonstrací požadujících urychlené řešení, kterou zastavila až epidemie covidu-19. Vybíráme tři země s různým přístupem k překonání odtrženosti školní výuky od skutečných problémů světa, ztělesněných ve změně klimatu.

Finsko: vzdělávání pro udržitelnou budoucnost

Finské národní kurikulum z roku 2014 sice jen několikrát výslovně zmiňuje téma změny klimatu, přesto tvoří solidní základ pro výuku o něm. Jak je to možné?

Kurikulum je postavené na čtyřech základních hodnotách, mezi něž patří také udržitelný způsob života. Kultura školy má tyto hodnoty konkrétně ztělesňovat svým fungováním jako učební komunita, která přijímá zodpovědnost za životní prostředí a zaměřuje se na udržitelnou budoucnost. To dále podporuje i fakt, že jednu ze sedmi přenositelných kompetencí, jež vymezují hlavní cíle vzdělávání žáků, tvoří právě „participace, zapojení a vytváření udržitelné budoucnosti“. Finské kurikulum tak nejenom vyžaduje, aby žáci reagovali na hluboké změny probíhající v současném světě, ale přímo je vede, aby sami přijímali aktivní roli ve vytváření budoucího světa.

Další novinku přináší školám uložená povinnost realizovat pro žáky každoročně minimálně jeden „multidisciplinární učební modul“. To si můžeme představit jako rozsáhlý žákovský projekt, celek tematicky integrované výuky spojující několik předmětů, reagující na aktuální otázky a témata a zapojující žáky do jeho plánování i uskutečnění. Změna klimatu se snadno může stát ukázkovým tématem pro podobný modul.^{65, 66}

Na státní kurikulum, jež je klimatickému vzdělávání obecně otevřené, navazují další konkrétní národní snahy zaměřené na rozvoj toho, jak o změně klimatu učit, a na podporu učitelů. Hlavní odborová organizace pedagogů ve Finsku vytvořila program *Klimatická škola*.²²² Finsko se pyšní špičkovým výzkumem a návrhy v oblasti klimatického vzdělávání na světové úrovni.^{21, 148, 149, 160} Univerzita v Helsinkách realizuje nový mezinárodní projekt *KLIMA*.¹²⁶ Materiály do výuky různých předmětů jsou zpracovány do *Klimatického průvodce pro učitele*¹⁷⁶ apod.

Nový Zéland: speciální vzdělávací program o změně klimatu

Ani kurikulum Nového Zélandu mnoho zmínek o změně klimatu zatím neobsahuje, a tak se objevila potřeba posílit vzdělávání o něm jiným způsobem. S podporou ministra pro klimatickou změnu a ministra pro vzdělávání a se zapojením předních místních vědecko-výzkumných in-

stitucí vznikl speciální vzdělávací program o změně klimatu pro školy a jejich žáky ve věku 11 až 15 let. Program žákům představuje nejenom nejnovější vědecké poznatky, ale také jim radí, jak reagovat na klimaskeptiky, pomáhá jim vyrovnat se s ekologickou úzkostí nebo představuje téma klimatického aktivismu. Materiály zahrnují informace pro učitele, připravené lekce do výuky, texty, obrázky, grafy, videa i návrhy na studentské projekty na ochranu klimatu. Školy mohou program realizovat od ledna 2020.^{70, 72}

New Jersey: nové klimatické kurikulum

Jiný přístup zvolil vzdělávací systém v New Jersey, americkém státě s podobným množstvím žáků, jako má Česko. Nové podrobné učební standardy z června 2020 dělají ze změny klimatu prioritní téma napříč kurikulem. Místní ministerstvo školství na svých stránkách představuje výjimečnost nových standardů přímo tím, že zapracovávají „*změnu klimatu do všech vzdělávacích oblastí, využívají sílu obrovského zájmu, který žáci mají o tento problém kritické důležitosti, a poskytují jim příležitosti rozvinout hluboké porozumění vědě, jež tyto změny popisuje, a prozkoumávat řešení, jež náš svět zoufale potřebuje.*“¹⁸³

Změna klimatu je ve standardech zmíněna více než stopadesátkrát. Je propojena s klíčovými kompetencemi, jako je kritické myšlení, řešení problémů, informační a digitální gramotnost, kreativita a inovace. Objevuje se v přírodních vědách, společenských vědách, počítačové vědě a technologickém designu, jazycích, výchově ke zdraví i v dalších výchovách. Standardy navíc opakovaně vybízejí k zařazení změny klimatu nejen mezi učební látku, ale také jako téma místních environmentálně zaměřených projektů, ve kterých žáci spolupracují na řešení problémů, propojují a rozvíjejí své znalosti a dovednosti z mnoha oborů a hledají inovativní řešení.¹⁸²